Ч. 127 (13.672). Львів, четвер 17. травня 1934. Pocztowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. — Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Перевірюйте списки.

Реклямуймо свої виборчі права!

Від 13. травня ц. р. виложені в окружних комісіях до публичного перегляду списки виборців. Такі списки бувають часто неточні та мають звичайно багато помилок. Незаписаний чи неправильно записаний у списках виборець тратить своє право голосувати. Тому кожний виборець обовязково мусить іти до Окружної Комісії своєї виборчої округи і перевірити, чи є записаний у списках. Перевірюючи свій впис, треба також поглянути, чи є записані у списках члени родини і знайомі.

Списки виборців будуть виложені до дня 19. травня. Проте перевірити їх треба негайно, щоби не спізнитися та на випадок потреби внести реклямацію.

Український Народній Виборчий Комітет на м. Львів.

Конфіската „Діла".

Вчорашнє (126) число нашого органу відпало конфіскаті за два місця у звідомленні з судової салі. Це вже 19-а з черги конфіската „Діла" в цьому році.

Виборчі протести перед Найвищим Судом.

ВАРШАВА, 15. 5. ПАТ. Найвищий суд наказав львівському судові переслухати свідків у справі виборів до сойму в окрузі Львів-місто ч. 50. Одночасно найвищий суд відкинув два протести проти виборів з округи ч. 24. (Луків), а на основі третього протесту наказав слідство

ВАЖНІ НАРАДИ У БІЛГОРОДІ.

БІЛГОРОД, 15. 5. ПАТ. Вчора приїхали до Білгороду спеціяльним поїздом з Букарешту мін. Тітулеску і Тевфік Ружді Бей з урядовцями. Гостей зустрічав на двірці мін. Єфтич, який гостив їх снідавком. Метою нарад цих трьох міністрів закордонних справ — консолідація взаємин на Балкані

Бльок трьох прибалтійських держав.

БЕРЛІН, 15. 5. ПАТ. Посли Латвії й Естонії вислали відповідь литовському урядові на його ноту з 29. квітня ц. р., яка закликала до співпраці прибалтійські держави. Уряди Латвії і Естонії радо заявили свою згоду на співпрацю. Тому запропонували безпосередні дипльоматичні переговори на основі меморіялу литовського уряду. Одночасно обі держави запропонували литовському урядові приступити до союзної умови між Латвією та Естонією з 17. лютого ц. р.

ЛИТВА ПРОТЕСТУЄ.

РИҐА, 15. 5. ПАТ. Литовський посол у Берліні вручив ноту з протестом міністрові закордонних справ Нойратові проти систематичної нагінки німецької преси проти Литви. Литовський уряд звертає увагу, що така плянова нагінка і наклепами може нарушити взаємини між обома державами.

Ґебельс поїде до Атен.

У найближчу неділю приїде до Атен німецький міністр пропаґанди Ґебельс. Візьме участь в отворенні олімпійських ігор. Тоді починається велика прослава 40. роковин віднови олімпійських ігор. У цьому святі візьме участь 40 держав. Німецькі атлетичні товариства заступлені значно у святі. Крім атлетів приїхало до Атен сто німецьких артистів, які ладуть велитенську виставу в одному з атенських театрів. Ґебельс прилетить літаком на сам день вистави з Берліна. Приїде й міністр внутрішніх справ Ґерінґ.

Перемиря в Арабії.

ЛЬОНДОН, 15. 5. ПАТ. Мін. Саймон заявив у палаті громад, що одержав звіт британського посла в Геджасі. Посол повідомляє, що Ібн Савд припинив воєнну акцію проти військ Ємену з двома домаганнями: Військо Ємену покине гірську територію Азиру і Найрану та звільнить всіх закладників племен, які підлягають Ібн-Савдові.

ЛЕТ У СТРАТОСФЕРУ.

БЕРЛІН, 15. 5. ПАТ. У неділю в год. 8. рано з летовища Біттерсфельд у Саксонії вилетів у стратосферу найбільший німецький бальон „Барч фон Зіґсфельд". До полудня в понеділок не було ніяких вісток від залоги бальону. Бальоном кермує інж. Шренк, з яких поїхав теж метеоролоґ Мазух

СТРАШНІ НАСЛІДКИ ХМАРОЛОМУ.

ЄРУСАЛИМ, 15. 5. ПАТ. Вчора обірвалася хмара над містом Тиверіядою, яке лежить над Галилейським озером. Вода залила стару дільницю міст і знищила кілька вулиць і багато домів. Зпід звалищ домів витягнули понад 20 трупів. Багато осіб ранених.

ЛЕТ ЧЕРЕЗ ОКЕАН.

ЛЬОНДОН, 15. 5. ПАТ. З Нової Фундляндії вилетіли нині летуни Сабеллі і Позд на літаку „Леонардо да Вінчі" і летять через океан. Атмосферичні умовини для лету над океаном добрі. Нині вечором сподіються летунів в Анґлії. Завтра рано летуни вже осядуть у Римі, якщо не буде ніяких випадків.

Wyciąg z protokołu wspólnego posiedzenia niejawnego! Sąd okręgowy Wydział VI. I. karny we Lwowie, w składzie S. O. T. Będaszewski jako przewodniczący, S. O. Dr. J. Locker i S. O. M. Młynarski jako głosujący w sprawie konfiskaty Nr. 114 czasopisma pt. „Diło" z daty Lwów, dnia 4. maja 1934. do Sygn. VI. 1. Pr 205/34, na posiedzeniu niejawnem w dniu 9. maja 1934 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie, postanowił: uznać za usprawiedliwioną dokonaną przez Starostwo grodzkie we Lwowie, konfiskatę czasopisma pt. „Diło" Nr. 114 z daty Lwów, dnia 4. maja 1934. zawierającego: I) w artykule pt.: „Szcze w sprawi dytyny i t. d." w całości znamiona występku z art. 187 i 170 k. k., zarzadzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl §. 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17/12 1862. Dz. p. p Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie. Ogłoszenie drukiem wymienionego wyżej artykułu ma na celu publiczne rozpowszechnianie przed rozprawą główną wiadomości z dochodzeń bez zezwolenia władzy. Według § §. 487, 489, 493 p. k. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. Przewodniczący T. Będaszewski w. r. Protokulant Sołtysik w. r. Za zgodność Janowicz st. sekretarz.

Зміна без зміни.

Львів, 15. травня 1934.

Плянована зміна польського уряду стала доконанним фактом, тільки (як звичайно від 1926 року!) сталося зовсім інакше, ніж усі газети писали і ніж стомовна сплетня голосила. Коли ще три дні тому „запевно" новим прем'єром мав стати полк. Пристор, то в день пізніше стало відомо, що прем'єром буде акуратно хто інший.

Став ним проф. Леон Козловський, людина, якої кандидатура в ніяких попередніх поголосках та комбінаціях не фігурувала. Нема, здається, ніякого сумніву, що маємо в даному випадку до діла з вислідом якоїсь закулісової гри, яка мабуть велася палко в останніх днях кабінетної кризи поміж ріжними гуртками одного, найбільш впливового, санаційного гурту. Ендецька преса, яка залюбки дошукується закулісових джерел ріжних подій, розмазує їх і на свій спосіб інтерпретує, у цьому випадку теж називає цілий ряд імен, — хто з них іде тепер з новим прем'єром „вгору" та хто „вділ" та завдяки яким тайним силам вискочила листа нового кабінету.

Для нас це річ зовсім байдужа. Сповнилось те найважніше, що було загально відоме та що й ми кілька днів тому на цьому місці зазначували: що це нова зміна суто формального характеру і що тому ніякої суттєвої зміни ані в загальній системі правління ані в поодиноких ресортах державної політики не буде.

Не буде ще й тому, що й формально реконструкція уряду обхопила лише становище прем'єра та два міністерства — торгу й промислу та суспільної опіки, — при чому в першому з тих міністерств міністром став віцеміністр, а в другому — один із воєводів, себто вищий урядовець адміністраційного апарату. Не можна теж добачувати ніякого політичного значіння у факті, що вийшли з кабінету два генерали, а замісць них прийшли старшини нижчих військових ступнів.

Найцікавіша ще може справді зміна на становищі прем'єра. Януш Єнджеєвич правив у періоді, в якому відбулися три важні для Польщі події: т. зв. „позичка народова", нова конституція і польсько-німецький пакт з усіми дотепершніми його наслідками. Чому п. Єнджеєвич відійшов — цього ніхто поза невеличким гуртком втаємничених не знає. Те саме торкається причини приходу на його місце п. Козловського: б. леґіоніст, по фаху вчений археолоґ, соймовий посол ББ, б. міністр земельних реформ і віцеміністр фінансів, займається від деякого часу головно господарськими справами. Польські часо

писи добачують саме в цьому останньому момен- ті знак, що як попередній премієр клав більшу вагу на справи політичні і культурні (засвуван- ня Академії Письменства, Т-ва підтримки театру і т. д.), так новий більший натиск кластиме на справи господарські. Що саме конкретно новий уряд задумує в цій ділянці вділити і які пляни но- вого премієра — цього теж ніхто не знає.

Спеціяльно щодо нас, українців, то можемо хіба зареєструвати факт, що п. Єнджеєвич зая- вив був про потребу „направи помилок" у націо- нальній політиці та заповів якісь конкретні акти, — яких проте не перевів у життя. Осталися лише слова, а чи його наслідник їх підхопить і чи те невисне і незнане нам „конкретне" схоче зреалізу- вати, — це стоїть теж під знаком запиту. Про політичне обличчя нового премієра, що торкаєть- ся української проблеми — годі щонебудь ближче казати. За час свого перебування на становищі віцеміністра фінансів займався головно відомим новим кооперативним законом.

Сумніваємося теж дуже, чи новий уряд у ді- лянці національної політики поступить бодай кроком вперед. Адже це справа все ще „неакту- альна", ніхто її поважно не трактує і все йде „автоматично". Багато теж ще води у Віслі про- пливе, поки вона дозріє у світогляді кермуючих польських чинників до проблеми, про яку взага- лі думається й говориться при кабінетних змінах.

На Совітській Україні.

Розмова посла С. Хруцького з учителькою середньої школи на Україні.

Я мав честь розмовляти з учителькою се- редньої школи, що недавно вернулася з Украї- ни. Вона була дуже втомлена дорогою і пере- живаннями. Ті, що вертають зі Совітів, є, ка- жуть, апатично пасивні. Не зважаючи на втому я всеж таки засипав учительку численними пи- таннями.

Перше моє питання, що настирливо рва- лось на уста, було: які великі розміри прибра- ла голодова катастрофа на Великій Україні? Бож ходило мені про те, щоби дізнатися, **в якій мірі загрожує українській нації фізичне вини- щення.**

І почув я відповідь тривожно-жахливу своїм змістом. Я довідався, що голодує до десяти міліонів, хоч правда, точної статистики немає. Бож уряд тим не цікавиться. І безпосеньо за тим моя співрозмовниця додала: Факти людо- їдства стверджені понад усякий сумнів. У місті, в якому я жила, чоловік зів жінку; батьки зіда- ли дітей.

— Чи далі зависла над Україною загроза фізичної заглади? — О, так! По селах далі го- лодують селяни. Їдять буряки та ріжні сурога- ти. Масово вимирають по селах мужчини — сумно говорить учителька. В українському селі не видно майже працездатних мужчин.

Новий таки незрозумілий' засіб. Селяни спасаючись від голоду, їдуть за хлібом до Хар- кова. Та можна вести тільки 8 кг., а за більше карають на 100 карбованців. Деж узяти гро- шей? І тому трапляється, що селяни-батьки привозять до міста своїх голодних дітей, їх тут покидають, а самі мандрують за працею. Коли її не найдуть, тоді чекає на них смерть. Пробле- ми безробіття у нас немає, бо безробітні засу- джені на голодову смерть.

А як реагує на це село? — Селяни прибиті, затуркані. Вони добре розуміють, чому саме на Україні шалів голод, тимбільше, що вони ба- чать, як масово спроваджується на опустілі місця росіян. Видять вони і **нищення україн- ської інтелігенції та культури.**

В останніх часах повели більшовики удар- ну кампанію проти української інтелігенції. У- країнців-інтелігентів виселюють за межі Укра- їни, або позбавляють посад. А на їх місце спро- ваджують росіян та жидів. Українська Академія Наук фактично не істнує. Нове покоління інте- лігенції має бути безбатченками: звязок із ми- нулим переривається. Історію літератури почи- нають від Котляревського; багато письменни- ків заборонених. Не вільно читати Грінченка, Винниченка, Марка Вовчка. З творів Нечуя-Ле- вицького дозволений лише „Микола Джеря". За виклад про психольогію козацтва учитель був позбавлений посади. Всюди по Україні ли- ше памятники та портрети Леніна. Шевченко памятника не дочекався, хоч і зроблено з нього більшовика; розписаний щойно конкурс на па- мятник Шевченкові. І не дивно, що українське слово — цей останній сторож прав нації — трактують ворожо. Російська мова ніколи не переставала бути державною на Україні, тому її викладають і в народніх школах. У військуж все панувала виключно російська мова, а нині витиснула вона українську мову ще з залізниці і почти. Більшість видань і газет виходить у російській мові. Ще по деяких урядах тримаєть- ся українське слово, але все більше і більше у- ступає місця російській мові. На вулицях Хар- кова і Києва вже не почуєте української мови — характеристичний показчик настроїв. Україн- ське слово сховалось на село як колись за ча- сів Валуєва.

— Від коли почався цей похід проти укра- їнської культури й інтелігенції? — питаю я. — Особливо з часів замирення на заході — паде відповідь.

Як живеться пересічному інтелігентові на Україні? — Чую відповідь: Учитель середньої школи заробляє пересічно 200 карбованців на місяць. За мешкання платить 35 карбованців, а цінник в кооперативних крамницях виглядає так:

Назва споживчого продукту	Ціна кгр. крб.	Увага	Ціна товарів	Ціна	Увага
		Можна купити лиш 800 грам.	Мило	3	Раніш 1[illegible]
Хліб чорн.	2		Черевики дам.		
			Чорні	100	
„ сірий	3		Ясні	150	
Мясо вол.	11		Убрання жін.		
Свинина	15		трикотаж	70	
Масло	30-35		шовкове	200	
Сало		В продажі нема	шерстяне (вовняне)		Значно дорожче хоч лихе
Цукор	15				
Молоко	2	За 1. літ.			
Яйця (дес.)	6-7		Голки і цвяхи		В продажі нема

Цей цінник, що я його склав на підставі інформацій учительки вимагає деяких комен- тарів. Інший незрівнано дешевший цінник є в закритих кооперативах, що обслуговують ГПУ, військових старшин і верхівку комуністичної партії. Друга примітка просто неймовірна. — Знаєте, казала мені пані, і жах світився в її очах — смальцю ми не купуємо в крамниці, бо боїмося, чи немає там домішки перетопленого людського товщу. Голку можете купити, але лише на базарі у китайців на їх столиках. За- платите 10 копійок за одну. Ну, а з цвяхами — гірша справа. Бож ми прямуємо до соціялізму і „нікаких гвоздей" — ходить дотепна анекдо- та: гвоздi — це цвяхи. Про цвяхи та голки і справді забули в плянетарній розбудові важкої промисловости, бож перш за все виробляли аероплями, танки, самоходи, трактори і т. і. Я бачила військо у Києві на параді; вражала кіль- кість танків і самоходів. А в повітрі кружляло безліч аеропланів. Військо одягнене дуже гар- но та добре харчоване.

(Докінчення буде.)

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 17. ТРАВНЯ 1934.

МИКОЛА АНДРУСЯК. 2)

Досягнення і завдання

СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІОГРАФІЇ.

(Відчит на Шевченківській Академії Наук. Т-ва ім. Шевченка 6-го ц. м.)

Краще представляється справа з дослідами над історією українського права. Кільком до- слідникам завдячуємо спроби її синтетичних оглядів, а крім того низку аналітичних праць, присвячених „Руській Правді" і розглядам дер- жавного й правного ладу в литовській державі та в старій козацькій Гетьманщині.

Також і інші ділянки Гетьманщини XVII— XVIII ст. досліджували українські історики. Маємо низку причинків до політики Богдана Хмельницького, Івана Виговського, діячів Руї- ни, Івана Мазепи, Петрика, мазепинської емі- грації, врешті до часів „малоросійських коле- гій" та реформ Розумовського. Економічну історію Гетьманщини обробив М. Слабченко; крім його праці появилася також низка причин- ків і матеріялів до економічно-соціяльної істо- рії в цій добі.

Останні часи Запорозької Січі, гайдамаччи- на, моменти заворушень закріпоченого козац- тва з кінцем XVIII. і з початком XIX. ст., ски- тання запорожців — викликали помітне заці- кавлення у сучасних українських істориків.

Досліди над історією українських культур- них рухів від XVI. ст. до найновіших часів займають визначне місце в післявоєнній укра- їнській історіографії, як от спроби нарисів освіт- нього руху, огляди українського друкованого слова в ріжних періодах та низка причинків і матеріялів до поодиноких моментів.

До мало досліджуваних істориками перед світовою війною XIX—XX століть появилося в останньому десятилітті багато розвідок і мате- ріялів. Відносяться вони здебільша до історії Придніпрянщини. Крім систематичного огляду економічно-соціяльної історії XIX ст. М. Слаб- ченка маємо розвідки й матеріяли, що висвіт- люють відносини між поміщиками й селянами на Придніпрянщині в І-ій половині XIX. ст., на- строї й рухи серед громадянства в часах Напо- леонівських воєн, рух декабристів на Україні, громадські й культурні течії 30-их і 40-их рр. Кирило-Методіївське брацтво, селянські заво- рушення на Україні перед і після реформи 1861 р., освітній рух 60-их рр., культурні звязки При- дніпрянщини з Галичиною, революційні рухи на Придніпрянщині в ІІ-ій половині XIX і в по- чатках XX. ст., врешті українське національне й культурне життя за царської конституційної Росії. Значний відсоток матеріялів до історії останнього пятьдесятиліття займають спомини. Щодо історії Галичини в добі національного відродження, то маємо поза поверховною істо- рією 1848—1914 рр. тільки незначні спроби ви- світлити своєрідні змагання й настрої галиць- ко-українського громадянства. Наслідки тако- го стану є помітні в найновішому „Нарисі Істо- рії України" Дорошенка: там галицька історія в добі національного відродження не все пред- ставлена вірно; очевидно, не можна тут обвину- вачувати в тому нашого заслуженого історика- синтетика; недокладности в його нарисі щодо галицької історії є наслідком недостачі розві- док з обсягу місцевої історії.

Коли не брати під увагу популярних пере- рібок з польського „Географічного Словника" та праць, що відносяться до історії памяток мистецтва в галицьких місцевостях, то ледви яких двадцять популярних причинків до галиць- кої місцевої історії появилося після війни; тоді коли на пробудженому Закарпатті число нари- сів і матеріялів із місцевої історії доходить до 40, та появилося яких 30 популярних нарисів історії ріжних місцевостей на Холмщині й За- хідній Волині.

Багато краще представлялися досліди над місцевою історією на Придніпрянщині до 1930 р. До культурної і соціяльно-економічної історії самого Києва й найближчої околиці від найдав- ніших до найновіших часів маємо за останнє десятиліття до 150 причинків і матеріялів. Для дослідів над минулим Києва й Київщини в остан- ніх часах заслужилися Володимир Щербина, Михайло й Олександер Грушевські й інші. Має- мо нариси історії кількох місцевостей Київщи- ни (у межах кол. київської губернії), не залиши- лися без історичних дослідів і родинні місця Шевченка. Маєтність Павла Енгельгарда та се- лянські гаразди в Кирилівці в 40—50 рр. XIX ст. представив Осип Гермайзе (З минулого Шев- ченкового села), економічно-правний стан се- лян у Кирилівці й Моринцях від кінця XVIII. до 70-их рр. XIX. ст. — Оксана Степанишина (Сто- рінка з історії 1861 р. в Шевченківських селах); давнішу історію Звенигородщини (XV—XVI. ст.) досліджував Віктор Юркевич.

До старої своїм минулим Чернигівщини, появилося близько сотні нарисів і матеріялів, головно до історії Чернигова й Ніжина. З льо- кальної історії інших земель: Полтавщини, Харківщини (Слобожанщини), Запоріжжя (Ка- теринославщини), Одесько-Херсонського При- мор'я, Поділля й Східньої Волині маємо по якій пятьдесятці нарисів; Донеччина (Луганське) має 6 новіших історичних нарисів, Кубанщина яких 20

(Докінчення буде.)

Серед закарпатських „русских".

Галерія „русских" типів. — Що розуміє під укр аїнством мін. Бенеш, а що закарпатські москвофіли. — Москвофіли, члени урядових партій, говорять лише по мадярськи! — Пора заперестати підтримувати москвофілів!

З Ужгороду ми отримали допис, який з іншої сторони каже про відносини на Закарпатті, про які казав недавно мін. Бенеш. Закарпатське москвофільство є страшною тамошньою болячкою і тому зрозумілий жаль Автора допису до всіх тих, що те москвофільство підтримують. До уваг Автора допису у звязку з заявою мін. Бенеша ще повернемо. — Прим. Ред.

Компанія невеличка — Фенцик і Жидовський — один „репрезентант" Закарпаття, а другий Пряшівщини. Завзяті „істинно-русскіе" вожаки із спільним единим клопотом як найлекше вигубити українців. Фенцик уже стільки разів міняв орієнтації і приятелів, що годі сказати, кому він служить. Вірніший уже Жидовський: він вірний слуга чеського фабриканта і старого русофіла Крамаржа. Але оба вони — мають гроші і разом вони „обороняють" інтереси голодного, обдертого закарпатського селянина та лісового робітника без праці, виступають від імени цих двох груп населення та „репрезентують" їх. Лихо лише, що й аграрна партія — в особах „русских" вождів партії Бачинського та Щирецького має також претенсію на репрезентацію та „оборону" селянських інтересів. Автономіст „русскій" Бродій вважає себе взагалі одиноким справжнім представником й „оборонцем" цілого автохтонного закарпатського населення. А всі вони вважають, що оборона їх полягає покищо виключно в обороні „русскости" місцевого українського населення та в поборюванні українського народнього руху, дарма, що ані їм самим ота „русскость" не дуже близька, ані народ з неї не дуже ситий. Про „русскую" культуру ріжні Фенцики Бродії і Бачинські мають таке саме поняття, як і про китайську чи японську — вона їм знана хіба з оповідань московських емігрантів. Ніхто з них не вміє кілька московських слів звязати в путнє речення, а їх часописи писані жахливою мовою, яку можна вважати з таким-же самим успіхом московською як і болгарською, це славянський „воляпік", яким ніхто не говорить. Говорить більшість з них **по мадярськи** та місцевим **українським діялектом...**

Д-р Бенеш у своому відчиті в Ужгороді досить яскраво звернув увагу на джерело і вартість закарпатської „русскости". Він пригадав, що для духового розвитку Закарпаття „значив багато епізод з 1848-49 рр., коли московське військо вступило на мадярську землю; це дало напрямок змаганням до відродження карпаторосів: по лінії месіянського русофільства. Але подібно, як на Словаччині, так само і на Підкарпатті прийшла швидко реакція, що означала перехід до українства у формі навернення до народу, гнобленого економічно і соціяльно"...*) Член чужого народу і член русофільської (національ-соціялістичної) партії, д-р Бенеш всетаки як учений соціольоґ і як політик, що орієнтується у відносинах, мусів прилюдно ствердити, що українство є наверненням до економічно і соціяльно гнобленого народу, а тим самим ствердив, що **український рух на Закарпатті є боротьбою проти економічного й соціяльного визиску народу.** У світлі того ствердження яскраво виявляється весь фальш псевдо-народолюбної фразеольоґії москвофілів. Бо справді: джерела їх любови та ненависти до „народу" приходиться шукати зовсім деінде.

Правду про це кажуть собі нині взаємно розсварені підкарпатські москвофіли. Напр. недавно „русскіе" аграри спитали „русского" Фенцика **звідки він бере гроші** на покриття досить значного щомісячного дефіциту, що приносить видання „Карпаторусск. Голосу". Але „русскіе" знають себе взаємно як лисі коні й тому Фенцик замісць відповіди сам запитує „русских" аграрів: **звідки вони здобувають кошти** не лише на покриття дефіциту своїх видань, але й на будування віль? Відповідь на запит запитом може розсердити навіть найближчого приятеля і тому „русская" аграрная газетка „Земледельческая Политика" ч. 15 починає сердитися на Фенцика й накидається на Фенцика ось як: „яким „русским" націоналістом був д-р Фенцик до війни, цей палкий патріот? Що зробив цей чоловік для нашого народу перед війною? Бож у час перевороту він був уже 28-літнім мужчиною. В якій народній раді він працював? Хіба неправда, що **вся його родина донині говорить виключно по мадярськи**, а його рідний брат з Берегова при останньому переписі населення записався мадяром? Яке має право така людина вчити нас націоналізму? Національної моралі? Людина, в якої мораль можна сумніватися? В минулому числі нашої газети ми поставили д-ру Фенцикові досить ясне питання: де бере він гроші на свою гіпернаціональну „русскую" політику?"...

*) Lidov. Nov. ч. 223.

Справедливість каже признати, що такі самісінькі заміти можна зробити нпр. аграрному „русскому" провідникові Бачинському, якого матірною мовоє є також мова **мадярська** та який так само ні в якій раді ні до перевороту ні після перевороту не працював та до свого народу не признавався. Другомуж аграрному „русскому" провідникові Щирецькому міг би Фенцик ще неприємніші поставити запити: 1) при яких обставинах та при чиїй участі розстрілювали Колчака та 2) звідки він, Щирецький, бідний верховинець, що повернувся з СССР **як комуніст**, що завзяту провадив на Верховині **комуністичну пропаґанду**, після вступу до аграрної партії раптом здобув оборотовий капітал для своєї найбогатшої на Закарпатті **корчми** та на закупку свого майна?! Про казкове раптове збогачення Щирецького істнують вже цілі леґенди на Верховині...

На члена чеської національ-демократичної партії та „русского" проводника на Пряшівщині Жидовського та редаговану ним рептильку згаданої партії „Народн. Газету", що виходить у славянськім „воляпіку", часопис автономіста Бродія „Русск. Вѣстн." ч. 15—16 (1934 р.) жаліється, що він не виступає проти насильної словакізації. Зате Жидовський, як завзятий яничар, палко бореться зі всім українським. Нам не приходилося ще читати у своїм житті таких хуліґанських виступів проти українців, які друкує цей пан в цій „Нар. Газ.". Коли „Українське Слово" вмістило було замітку про те, що Жидовський конферував був з польським консулем, то він у своїй газетці з обуренням написав, що українці „провокують", бо з вміщеної замітки „правдою є лише те, що д-р Жидовський зробив візиту (!) консулеві, як відповідь на його візиту".

Такі то типи ведуть провід у цілому русофільському таборі Карпатської Руси і надають йому напрям. Вони видають часописи з найтемніших фондів, є членами партії державної коаліції, мають „впливи", мають гроші, — з ними конферують, потурають їм і взагалі дозволяють їм **грати ролю як політичний чинник. Мадяри по души й культурі, більшовики по свому політ. минулому та нинішніх методах політ. боротьби**, — вони находять підтримку і послух у могучих чесько-словацьких політ. партіях і окремих діячах та завдяки їм вносять шалений хаос і деморалізацію у місцеве життя.

Чи це є той славлений мін. Бенешом обективізм чеських чинників у підході до карпаторуських справ? Чи спіратись на таких людях і підтримувати їх та весь їх „русскій" „рух" це справді державний інтерес Чехословаччини? Чи ті змадяризовані Фенцики і збільшовичені Бачинські є добрим і творчим заборолом проти мадярської ревізіоністичної пропаґанди?!

Найвищий час з нинішньої „приятельської розмови" внутрі русофільського табору вивести таку практичну науку, щоби порвати звязки з тими людьми і тим табором, який лише дискредитує чехо-словацьку владу.

М. О.

—o—

Шлях Італії на Схід.

З розростом економічного а в першу чергу політичного значіння фашистівської Італії в сучасній Европі, починає у неї зростати й духова експанзія на зовні. Італія саме глядить для себе цих шляхів духової експанзії.

Недавно мав Мусоліні промову, яка торкалася виключно вище згаданих змагань Італії. Між іншим, цю промову італійське радіо надавало на всю Італію. Коротенько й ми передамо характеристичні місця цієї промови.

Мусоліні говорив:

„Історичні обективи Італії мають дві назви: Азія, Африка. Південь і Схід це кардинальні пункти, які мусять викликати в італійців зацікавлення й волю чину. На півночі мало, а то й нема там що робити. Нема що робити й на заході, ні в Европі, ні поза океаном.

„Не йде про територіяльні здобутки (це хай знають усі сусіди близькі й далекі), а про натуральну експанзію, яка повинна змагати до співпраці між Італією і народами Африки, між Італією і державами Сходу близького й далекого Тут іде про діяльність, яка мусить вальоризувати джерела ще незначні обох континентів. Передовсім ті джерела Африки, які треба використати ще краще для цивілізації світу. Італія це може зробити: її положення у Середземноморі, це море, яке знову забирає своє історичне місце й стає злукою між Сходом і Заходом — дає їй на це повне право і обовязок...

„Італія має привілей нації, що є з точки погляду ґеографічного, найбільше відрубною, з точки погляду етноґрафічного, мовного, морального, найбільше компактною. З точки погляду ґеографічного Італія є більше островом, ніж півостровом... Уся Італія лежить на морі. Сам Рим також на морі"...

Як бачимо, то за фашизму Італія так опотужніла в середині, що тепер шукає шляхів для своєї експанзії й поза кордонами. А як говориться про експанзію на Схід, той близький, то тут, безперечно, Мусоліні має за думці й Україну.

М. З.

Приїзд архиеп. Олексія на Волинь.

I.

Призначення як урядуючого архиепископа волинської епархії українця архиеп. Олексія Громадського є безумовно в історії української православної церкви фактом дуже великої ваги.

Волниська епархія по своєму просторі, скількості визнавців-українців і свідомості населення та його природньому гоні до повного національного і культурного життя займає перше місце серед усіх православних епархій у Польщі. Навешті і так звані „реґіональні" умовини сьогоднішнього життя тут занадто яскраві, щоб не признати на Волині й у церковній ділянці першого місця.

Все це говорить за те, що архиепископ Волині мусить бути непересічною людиною, щоб вести доручений йому церковний корабель по розбурханім морю між Сциллою українських національних течій та Харибдою московських заходів і політичних умовин. Висунений ґрупою „впливових" одиниць епископ Полікарп є занадто молодим і недосвідченим епископом, щоби можна було думати про вложення на його плечі такого великого й відповідального тягару, як управління волинською епархією. Він не спромігся вийти поза згадану ґрупу й стати епископом усіх і для всіх. З першого дня свого архипастирства замкнувся в цьому маленькому ґуртку „певних" осіб і послушно уникав усіх тих, що до цього ґуртка не належали. Одним словом, не мав сили стати незалежним провідником православної маси.

Це всі зрозуміли й відчули. І кандидатури епископа Полікарпа навіть сам той ґурток не брав під увагу, коли виринуло питання про відібрання в митрополита Дениса волинської епархії та призначення туди правлячого епископа-українця.

Зір усіх звернувся в сторону архиепископа Олексія (Громадського), як людини значного архипастирського підготування і життєвої практики та й відповідних особистих прикмет — орієнтаційних і дипльоматичних здібностей та доброго церковного теоретика.

Всі ми памятаємо про якісь закулісові ходи, щоб не допустити архиепископа Олексія до волинської катедри. Памятаємо і про пресову кампанію. Велася й устна кампанія, що мала на меті понизити його і як українця і навіть як людину. І всеж сталося так (усі пружини ще нам невідомі), що архиепископ Олексій став волинським владикою.

З цього моменту починається другий період політичної й усякої іншої гри, звязаної з особою новопризначеного архиепископа Олексія.

II.

Перед приїздом на Волинь архиеп. Олексія гарячково почали творитися комітети для його зустрічі. Характер тих комітетів уже знаний з днів зустрічі владики Полікарпа — той сам ґурт-

коли кого сфотографують, тоді забирають йому душу. Той сам, що перед хвилиною захоплювався дією на екрані, ховає жахливо лице в долоні, коли на нього наставити обектив. Це мабуть чи не одинока країна, де дівчата не мріють про те, щоби стати фільмовою зіркою.

Евген Ткачук.

ковий. Одночасно від цього гуртка посипалися численні письмені привітання нового архиєпископа. Не тратили надії і батюшки російської орієнтації: мовляв, новий владика походить не з тих українців, що афішуються, що вони „щирі“ „з діда прадіда“. Може якось вдасться втримати його у своїх руках, як митрополита Дениса...

Лише місцеве українське громадянство і маси неначеб рішили зберігти резерву. Мовляв, зустрічали ми вже одного українця. Придивимося. Бо й говорять ріжне.

Нарешті прибув архиеп. Олексій на галицьку землю. Від самого кордону воєвідства аж до самого Кремянця відбулися зустрічі. Те саме забарвлення, ті самі думки промов, майже ті самі обличчя — „общерусскія“ і „леваицькі“, лише не загально-церковно-українські. Досвідчене око нового архиепископа не могло не спостерігти тенденції скритої поза і сильців.

Після переїзду арх. Олексія через Волинь до Кремянця зараз-же поширилися чутки, що він „таки українець“, що десь звернув увагу священикам, які витали його не по українськи, що в якомусь соборі перервав привітання російською мовою, що нагадував підлеглому духовенству, що він українець і т. д. Скільки в цьому правди, перевірити нам не вдалося. Одночасно „Укр. Нива“ заповнила цілі свої сторінки описами зустріч. Мовляв, він „наш“.

Дня 5. і 6. травня арх. Олексій мав прибути до Луцька. Тут теж створився „громадський комітет“ для його зустрічі, звичайно без представників місцевих громадян і українських мас. Серія зустріч мала бути тут закінчена особливо урочисто, як і повинно бути в столиці Волині.

І раптом — повідомлення того самого „комітету“, що владика Олексій 5. 6. в Луцьку не буде та що про день його приїзду прийде своєчасно звістка.

Разом з цим поширилися (невідомо, оскільки правдиві) поголоски, що архиепископ буцім то висловив нехіть щодо зустрічних маніфестацій. Чи загалом до маніфестацій чи лише гурткових — невідомо. Одначе цей факт уже свідчить про те, що арх. Олексій орієнтується у волинських умовинах і хоче бути субєктом, а не обєктом церковно-громадського життя, до чого дехто змагає. І це власне починає окрилювати маси деякими надіями, що новий архиепископ буде справжнім церковним володарем, а не знаряддям у сторонніх руках.

Але чи це справді так буде, побачимо.

Православний.

ЗА ДОБРУ ШКОЛУ.

(Відповідь „досвідченому батькові“).

В „Ділі“ ч. 112 заатакував безіменний „досвідчений батько“ наш поклик „Діти до шкіл“, закидуючи, що поширюємо тенденційні і неправдиві інформації та твердження, що документи (свідоцтва) приватних шкіл без права прилюдности не є признані владою як прилюдно важні документи. „Навпаки — твердить „батько“ — важні є одні і другі свідоцтва та однаково важна одна і друга матура“, а „право прилюдности має тепер тільки теоретичне значіння, а не практичне“!

Ми не є ніякими герольдами ані оборонцями права прилюдности (тимбільше, як хтось його не потребує), одначе уважаємо своїм обовязком повищі закиди спростувати і перед деякими баламутством загал родичів і наші шкільні круги, що дивляться на школи не тільки під кутом фреквенції на найближчий рік, але й на їх істнування і можливість праці на дальшу мету — остерегти.

Щодо важности свідоцтв, нехай рішить отсей виїмок: Д-р Ст. Тинельський „Практика школьна“, стор. 159: „Млодзеж шкул приватних, не посядайонцих прав публічносьці, отшимує зе свих шкул сьвядецтва, ктуре не майон значеня документу публічнего; о іле хце отшимаць сьвядецтво о значеню документу публічнего, мусі се поддаць егзамінові в публ. школе повшехней“.

Це про школи вселюдні. Те саме відноситься очевидно і до середніх шкіл, зріжничковане відповідно до степеня управнень школи (стор. 216 і 217).

Справи матури у нашім поклику взагалі не порушувано, бо статут для 4-літньої гімназії її не передбачує. Натомісць передбачує значіння „свідоцтва покінчення гімназії“, до яких хіба також будуть відноситись повищі уступи. А дотично того, що шан. „батько“ має доньку, яка покінчила гімназію „Р. Ш.“ без ніяких прав, на університеті, то нам відомі особи, що взагалі ніякої школи не бачили і поздавали матури як екстерністи та є тепер на університетах. Чи в такім разі не були би нам послідовними і не зрезигнувати не лише з управнень шкіл, але й зі шкіл взагалі?

Що всі матури однаково важні, це правда, але матури переводять не школи, лиш ад гок покликані Кураторією комісії, з тим, що в школах державних або приватних з правом прилюдности у склад комісії входять звичайно члени учит. збору дотичної школи й ученики здають деякі предмети, а в інших і склад комісії ріжний і ученики здають усі предмети. (Інша справа, що всі ці матури нині варта. Тому ми про них і не згадували і не ставили їх ані університетів за одинокy ціль, лиш визначили ще інші цілі, про які шан. „батько“ не згадує).

Отже не в нашім поклику є неправдиві і баламутні інформації, лиш деінде. Щодо теоретичного тільки значіння права прилюдности, то позволимо собі ще замітити, що чули вже з неодних поважних уст таку інтерпретацію арт. 4. закону з дня 11. березня 1932 про прив. школи, що — мовляв — хто знає, чи право прилюдности не буде на будуче правом на істнування школи взагалі. Тоді готово воно бути аж надто „практичне“ і не слід би його легковажити.

Вкінці просимо шан. „батька“ дарувати, що кінцеві інсинуації його статті („Позакулісові торги і протекції“), як зовсім неповажні, залишаємо без відповіди.

Станиславів, дня 4. травня 1934.

За „Батьківський Кружок“ при школах СС. Василіянок у Станиславові.

Марія Щирбова вр., Евген Стебновський вр.

ПЕРЕД ВИБОРАМИ У ЛЬВОВІ.

СХОДИНИ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА.

Великі сходини українського львівського жіноцтва в справах виборів до міської ради відбудуться у Львові в четвер 17. V. в год. 16. у салі „Української Бесіди“. Реферуватиме пос. д-р Білак. Присутність якнайбільшої кількости жіноцтва обовязкова.

ЗА ВИБОРЧИЙ КОМІТЕТ:

Евгенія Макарушкова, Софія Олесницька, Анна Палій.

ПЕРЕДВИБОРЧЕ ВІЧЕ НА КЛЕПАРОВІ

У неділю 13. 5. н. р. відбулось передвиборче віче на Клепарові. **Посол С. Хруцький** говорив про значіння виборів та про штудерність виборчої ординації, особливо підкресливши одну її рису, що вносить зараз анархії в ряди здисциплінованого громадянства та підсилює нездорові льокальні амбіції кандидатів на радних (можливість перекидати свої голоси з одного кандидата на другого на тій-же листі). **Д-р К. Коберський**, вказавши на те, як росте сила українців у Львові, зазначив, що все ще не всі українці перебороли в собі нехіть виразно показати своє національне обличчя. Підчеркнувши далі шкідливість позиції, занятої у виборах УСДП, д-р К. Коберський закликав робітників і ремісників створити свої самостійні професійні організації. В дискусії один зі старших громадян оповів, як то ще перед війною робітництво всіх народностей Львова висунуло було при виборах кандидатуру заслуженого соціялиста Миколи Ганкевича, одначе цьому спротивився тодішній провідник ППС Дашинський, рахуючи недопустимим, щоби Львів репрезентував українець. Інші промовці говорили про конечність дисципліни й послуху при виборах та масової участи у них. Віче на Клепарові своїми настроями і ходом робило найкраще враження.

Учасник.

З фільмового світа.

МІСТО КІН.

Є ним Антверпен. Хоча має небагато населення (350.000 з передмістями) має воно 50 кін, а в двох із них по 3.000 місць.

Кіно має в Антверпені свій чар. Побудоване виключно для фільмових видовищ, заступило театр, музік-гол, оперетку й ревію. Причина такого великого поширення кіна лежить у мовній кризі, яку тепер переживає вся Бельгія. На півночі говорять бельгійці по фламандськи, в середущих околицях враз з Брюсселем та Лієжом по французьки, на полудні по валонськи. Ця ріжність мов доводить нераз до того, що двох бельгійців-сусідів не може зі собою порозумітися. Такі обставини спричинили прикрі наслідки театрів і театральних дружин. На французькі песи ходила виключно інтелігенція, селяни й міщани на фламандські вистави, але ця публика не всилі матеріяльно підтримати театр. Тих невідрадних обставин не направили й міські грошеві підмоги. Театри стали поволі конати. Нині вже з французької песи ні сліду, а фламандські театри мають слабі акторські сили і ніхто ними не цікавився.

Серед таких обставин розвинулося кіно. Не маючи конкуренції загорнуло монополь розривкових установ та льокалів. Кіно стало для бельгійців театром, парком, цукорнею та... біржею. Салі уладжено вибагливо, вистави, що відбуваються двічі денно, тягнуться три години, місця нумеровані, білети купують заздалегідь, при чому ознакою доброго тону є мати постійний абонамент бодай до трьох більших кін.

Найбільший успіх мають воєнні фільми. Коли фільма має сцени, де жовніри знущаються над поневоленим населенням, тоді касовий успіх запевнений.

КРАЇНА КІН

Це Китай. В ніякій іншій країні не має фільмове мистецтво стільки прихильників, що в Китаю. Китаєць пропадає за всім, що цікаве, незвичайне, несамовите, за тим, що світить, сяє та брязчить. Святочність, декорація, таємність — все це бенкет для китайця. З появою фільми він покинув свій театр, що майже ніколи не виходив поза межі шаблону. Цей театральний шаблон довів до того, що можна було все наперед передбачити, який буде кінець і що станеться з дієвими особами. У них завелося таке, що були вже окремі строї, відповідно до ролі актора. „Однострій зрадника“ вказував відразу, що у нього зодягнена людина стане причиною зла й нещасти (у нас „чорний характер“). Так само був окремий однострій нещасного аманта, мудрця, гільтая і т. п. Коли нпр. входить на сцену театральна служба та пілчас вистави принесуть вигідний мягенький матрац, то це знак, що небаром „чорний характер“ встромить амантові ніж у груди. Таким робом китайські вистави не виходять із меж наївности та примітивізму. Зате фільма приносить самі нові незнані речі. Ніколи нічого наперед не можна передбачити. „Чорний характер“ такий самий, як інші актори. Треба думати, задумуватися і слідкувати за ходом акції. Та найважніша новина, яку принесла китайцям фільма, це жінка. Бо треба знати, що в китайському театрі виключними акторами були мужчини. Треба було видобувати зі себе тоненький жіночий голосок та наслідувати ніжне, китайське залюблене дівчатко. Кінове підприємство найкраще розвивається. Китаєць видасть на кіно останній сотик. Всеж таки їх краєва продукція слаба й майже ніяка. Китаєць відчуває непоборний лик перед апаратом, бо серед них істнує повіря, що

Совіти в пісеньках і анекдотах.

Цими днями в Парижі мала прилюдний відчит про радянські анекдоти й „частушки" пані Чернавина, що кілька місяців тому втікла з „совітського раю" разом із своїм чоловіком, професором московського університету, засланим на Соловки за „вредітельство".

Наводимо, за „Последніми Новостями", найцікавіші з тих анекдотів.

Ось, напр. анекдот про „Шість заповітів Сталінових", який яскраво характеризує сучасне життя й становище інтелігенції на Радянщині:

„Заповіти Сталіна:

1) Не думай; 2) коли думаєш — не говори; 3) коли сказав — не пиши; 4) коли написав — не друкуй; 5) коли надрукував — не підписуйся; 6) коли підписався — зречися".

Цікава „частушка" про модниць:

„Атчево муки не стало?
Ілі урожай плохой?
Аттаво, што все девчонки
Сталі пудріться мукой..."

Про сучасні подружі відносини в Совітах співають:

„Раньше билі времена,
А тепер моменти:
Даже кошка у кота
Просіт аліменти..."

А ось пісонька, яка характеризує радянський побут:

„Папочка, і мамочка,
Доченька і син —
Бегают по уліцам,
Іщут керосін..."

Або загадка:

„Яка країна найбагатша у світі?

Відповідь: СССР! Чого-чого тільки в нас нема! Мануфактури нема, цукру нема, нафти нема, хліба нема, нічого нема".

Радянські часописи аж надриваються від охоти вихваляти „улюбленого вождя", товариша Сталіна. Яким у дійсности улюбленим він є в народі, показують такі народні дотепи:

Букви СССР розшифровують так:

„Смерть Сталіна Спасе Росію".

Або букви — УССР:

„Убий Сталіна — Спасеш Росію".

Серед москвичів ходить про Сталіна така загадка:

— Чому так пильно охороняють матір Сталіна?

— Тому, щоб другого такого не породила!

Але найбільшу ненависть до Сталіна мають селяни. Ось селянський анекдот про нього:

„Пішов Сталін купатися. Забрив у річку, плавати не вміє, став топитися. Іде берегом селянин, бачить — людина тоне, не розібрався — хто, кинувся спасати. Спас він Сталіна, а Сталін йому:

— Ну, тепер, товаришу, вимагай від мене, чого хочеш. Усе тобі дам. Я — Сталін!

Злякався мужик, шапку скинув, на коліна впав.

— Нічого, — каже, — не треба мені, товаришу. Про одно тільки прошу: нікому, боронь Боже, не кажи, що я спас тебе — убють!"

Про Леніна ходить такий анекдот:

„Вмер Ленін, приходить до раю. Стукає в браму, а звідти йому:

— Товаришу, в нас тепер тут також „чрезвичайка з трьох". Доведеться тобі перед нею іспит складати. Якщо пропустять — твоє щастя, якщо ні — назад підеш.

— А хто в трійці? — питає Ленін.

— Петро І, Олександер ІІ і Микола ІІ.

Злякався Ленін, але нічого не вдієш: треба йти. Приняла його трійця, дає запити.

Петро І питає: „Я прорубав вікно до Европи, а ти заткав його. Що скажеш на це".

Мовчить Ленін.

Олександер ІІ питає: „Я розкріпостив селян, а ти знов їх закріпачив. Що скажеш на це?"

Мовчить Ленін.

Микола ІІ говорить: „Про те, що ти зробив зі мною — вже не говорю. Але ось я дав сяку-таку свободу друку, зборів, поганеньку свободу, а всеж дав, а ти все взяв і назад відібрав. Що скажеш на це?"

Мовчить Ленін.

Взяли й викинули його з раю. Стоїть він коло брами, шкода йти назад. Коли жидок проходить повз нього.

— А що, товаришу Леніне, в чім справа?

— Та ось до раю не пускають.

— Не пускають? Ну, ми з цим якось раду дамо. Лізь до мішка.

Поліз Ленін до брудного мішка, завязав його жидок мотузом і стукає до брами.

— А що там? Чого тобі треба?

— Відчиніть! Карло Маркс, тут у вас?

— У нас?

— Ну, то приніс я його шмаття. Забирайте!"

Цікавий анекдот про селянина, якому пояснюють радіо-передачу:

„Ось сюди, — кажуть, — треба говорити. Якеб слово не сказав — увесь світ почує тебе.

— Та ні, правда, що ввесь світ? Не брешеш?

— Ну, кажуж тобі — кожне твоє слово ввесь світ почує!

— А можна сказати.

— Говори.

— Підбігає селянин до мікрофона й кричить на все горло:

— Рятуйте, людоньки божі, рятуйте!"

В додаток до цих, оповіджених Чернавиною пісеньок, наведемо ще одну, вже українську, яку недавно ми записали з уст утікача-українця:

Тато — в хозі,
Мама — в хозі,
Діти плачуть на дорозі:
„Нема хліба,
Нема сала,
Бо совітська власть настала!"

Nemo.

В ляборатор'ії штучних лискавиць у Берліні.

(УП) Може такий заголовок і дивно виглядає, але він правливий. Перед кількома днями найбільша електрична компанія в Берліні АЕҐ дала змогу декільком журналістам оглянути її фабрики трансформаторів, а при цій нагоді й ляборторію для праці з електричним током високого напруження, або, як кажуть, ляборaторію штучних лискавиць.

АЕҐ придумала недавно новий тип включачая для току високого напруження. Досі такі прилади працювали в олію. Бувало часто таке, що цей олій при включуванні чи виключуванні току експльодував тому, що запалювався від електричної дуги, що все повстає в моменті виключення чи включення току. Це спричинювало пожежі фабрик. Для уяви, що значить така експльозія, наведемо, що у виключателі середньої величини находилося все около 60 тисяч кільограмів олію.

Новий винахід АЕҐ зменшив небезпеку експльозії. Новий виключатель працює не в олію а в струї сильно згущеного повітря, яке не запалюється й від найбільшого жару. Ідея сама по собі не нова, але конструкція відповідного апарату вимагала поборення великих технічних труднощів. І їх вдалось усунути інжинірам АЕҐ під проводом проф. Вірмана.

Дійсна фабрика трансформаторів — це — так би сказати — велика ляборторія для випробування виготовлених машин при високому напруженні току. Окрема знову ляборaторія служить для дослідів над діланням току високого напруження на електричні проводи і т. п.

В ляборaторії. Напівтемна кімната з великою скількістю машин. Нам пояснюють, що там можна витворити напруження в 2.5 міліонів вольтів. Це страшна сила. Нам демонструють штучні лискавки, які розбивають куски дерева, щось як грім у природі. Дальше йдуть методи, якими можна запобігти нещастю удару грому, а ще дальше демонструють нам катодні проміні: і світячий під їх впливом кристал вапнового шпату. А потім найімпозантніше явище — махінації з апаратом Теслі. Гук страшний, коли експльодують 2 міліони вольтів. Не треба й гармати. Катодні проміні мають таку силу, якби проміню вало разом 10 тисяч кільограмів природного раду.

Треба взяти на увагу, що праця з електрикою мусить проходити дуже скоро. Там не рахують секундами, а стоміліоновою частиною секунди. Вже є апарати, які вказують і на те, що відбувається в такому короткому часі в апараті. Голим оком можна на шибі побачити все те. Для кращого виснення справи показують нам спеціяльно зроблену фільму, в якій весь процес проходить поволі, так, що й ляік може все зрозуміти, що це не якесь собі чудо, а природний хід справ.

Фабрика трансформаторів служить для виробу знаряддя для розподілу і трансформування токів. Ток з електрівні виходить з малим напруженням, але зате з великою силою. Щоб його привести до консумента, треба би було на це дуже грубих мідяних проводів. А це знову коштувало би дуже дорого. Тому нині роблять так, що силу току зменшують, а зате збільшують його напруження і проводять ток тонкими дротами без великих страт. При вживанні його напруження мусить бути знову знижене з огляду на те, що високе напруження небезпечне для людського життя. Те все роблять трансформатори.

Другою такою машиною є включатель чи виключатель електричного світла в хаті, з тою лише ріжницею, що тут іде про ток високого напруження. При включанні чи виключанні такого току повстають дуги дуже високої температури і це нераз доводить до катастрофи. Завдяки новому винаходові включателя зі стисленим повітрям небезпека зменшується.

М. С.

—o—

Вистава виробів українського промислу в Станиславові.

II.

Фірми й експонати. — Що маємо і чого нам треба.—Нагороджені кіоски і заслуга організатора.

До загальної картини, як відчинили виставу виробів українського промислу у Станиславові, хочемо дати огляд кіосків та експонатів. Стояли вони довгими рядами в салі, вестибулю та на сцені „Сокола". Ось їх перелік: **Центросоюз** виставив свої безконкуренційні щодо якости мила до прання, миття і тоалетні; **Сільський Господар** діяграми своєї праці, свої видання та перевів рекляму гасла „Розвиваймо шовківництво; **Маслосоюз** свої знані в цілому світі вироби: кооператива **„Суспільний Промисл"** Львів, ул. Церковна 2 смачну цикорію „Луна" й нову здорову підмінку кави „Пражінь"; **Народня Торговля,** кольоніяльні товари та овочеві перетвори (мармеляди, повидо, джеми) фабрики **„Продукція"**; фірма **„Індохіна"** (Львів, ул. Валова 14) в оригінальному кіоску в стилі пагоди добірний чай і свіже какао; копальня вугілля **Кальор** (Новоселиця, п. Рожнів к. Заболотова) у привабливій і відзначеній нагородою шахті висококальорове (до 7.000) та повнополумінне вугілля, кооперативна фабрика **„Будучність"** (Тернопіль) у найкращому й відзначеному першою нагородою кіоску знані паперці й тутки; ткальня **М. Хамули** (Глиняни) прегарні й барвносвіжі килими, ковдри, тощо; Кравецька робітня **Основа** (Станиславів), жіночу одіж; фабрика **Міка** (Львів, ул. Городецька 121) пять родів добірної французької і кримської гірчиці; **А. Клапоущак** (Станиславів, ул. Зосина Воля 81) мясарські вироби; **Нова Фортуна** (Львів, ул. Кордецького 23) 43 знані роди цукорків, чеколяд та солодке печиво (андрути, сухарці, медівники, тощо); Мистецька Секція філії **Союзу Українок** у Станиславові, вишивки, піжами, подушки, тощо; **Кооператива Інжинірських Робіт** (К. І. Р., Львів, ул. Сапіги 53) в оригінальному і відзначеному кіосці (робот-велитень) пляни будівель і радіоапарати; фабрика хемічних виробів **О. Левицька й С-ка** (Львів, ул. Кордецького 51) на відзначеному другою нагородою станку багаті збірки пасти до взуття і долівки, вaселіну до шкіри, синку до білля, мазь до черевиків, шевський віск і смолу; хемічна фабрика **Атра** (Львів, ул. Сапіги 6) писальне чорнило й шевський клей, фабрика **Сільва** (Львів, ул. Бандурського 5) ріднину, пасту й порошки до чищення металів та мазь до возів; хемічно-косметична вирібня **Фамоза** (Львів, Потоцького 58) порошки й пасту до зубів та мило до голення, фабрика **Декоро** (Львів, ул. Потоцького 58 а) ріжнородні картонові й паперові вироби; нова фабрика **Дендра** (Львів, ул. Потоцького 58 а) представила процес виробу шевських кілків; **Шапкарня Українських Інвалідів** (Львів, Потоцького 48) виставила ефектовні мазепинки, українки, лугові, гімназійні, лещатарські й смушкові шапки; краєве пасічниче обєднання **Рій** (Львів, ул. Бляхарська 20) штучну вощину, мід та пасічницьке знадібя; фабрика паперових виробів і друкарня **Біблос** (Львів, ул. Японська 7) торговельні книги, зшитки, бльоки, записники, теки, альбоми, реґістратори, тощо; фабрика футер **Хром** (Львів, ул. Городецька 95) багату колекцію жіночих та чоловічих футер і курток та ріжнородні шкірки; кооперативна спортовня **Пласт** (Львів, ул. Городецька 95) спортове приладдя і руханкові однострої; **Пасічнича Спілка** (Львів. Підвалля 9) штучну вощину й па-

січницьке знадібя; виробничо-збутова кооператива **Гуцульщина** (Косів б. Коломиї) придніпрянські й західньоукраїнські килими, багату збірку інших ткацьких і керамічних виробів (медарки, чутри, цвітарки) та вкладаної різьби (між іншим наймодніші тепер дамські інкрустовані ґудзики); різьбарська робітня **М. Бумби** (Сколе) різьблені карниші, посуду, рамці, тощо; хемічна фабрика **Альое** (Львів, ул. Генінґа 16) світової марки пасту й порошок до зубів та креми; **інж. М. Букоємський** (Станиславів, ул. Голуховського 46) модель двородинного дому; нововідчинена артистично-керамічна робітня **Око** різьбаря С. Литвиненка (Львів, ул. Потоцького 58 а) вази, тарелі та інші керамічні вироби; промислова кооператива **Українське Народнє Мистецтво** (Львів, Ринок 39) пречудні вишивки, жіночі торбинки, народні строї, модні блюзки, стилеві ляльки, портієри, обруси, рушники, серветки та інше рукоділля; електро-інсталяційний варстат **І. Головенка** (Станиславів, ул. Собіського 24) фізикальне приладдя та інструменти: фабрика свічок і хемічних перетворів **Керос** (Львів ул. Окружна 108 а) свої солідні вироби: видавництво **„Червона Калина“** (Львів, ул. Зіморовича 20) всі свої видання; садівниче заведення **Терпиляка** (Залуква, п. Галич) ріжнородне насіння і щепи. Пропаґанда за розбудовою українського промислу та Промислового Банку **Комісії Розбудови Українського Промислу** дала цінний статистичний матеріял.

Вистава тревала цілий тиждень від 22.—29. квітня й випала понад всякі сподівання дуже гарно. Фірми, які заступали зорганізований фабричний кооперативний промисл, як також домашній промисл та ремесло, доложили всіх старань, щоби надати виставці своїми виробами живий образ нашого виробництва. Для кращої орієнтації видав виставовий комітет книжку „Український промисл на виставі в Станиславові“, куди ввійшли теоретичні статті, провідник, оголошення та адресар. Підчас вистави були такі виклади: дир. Ю. Шепарович про „Шляхи розвитку українського промислу“, інж. А. Палій про „Українську молочарську кооперацію в нашому народньому господарстві“ та окремий відчит для селян пані інж. Ст. Чижович про „Участь українців у світовій виставі в Шікаґо“.

Виставу відвідало понад 7.000 зареєстрованих глядачів і тимсамим безумовно осягнула вона свою мету.

При буфеті, який вела цілий тиждень станиславівська філія „Союзу Українських Купців“ висказували відвідувачі вистави свої вражіння і в один голос були захоплені. Технічно була влаштована вистава на европейський лад. Одначе щодо самих експонатів — паста, шварц, шевські кілки! — робила вона вельми мізерне вражіння. Чорнило, цикорію, мило виробляли ми вже перед війною; чи не моглиб нині виробляти хочби коси, капелюхи, гребені, пера, зачіски, папір, електричне знадібя, тощо.

Виставу закінчив 29. квітня в год. 21. веч. дир. станиславівського Окружного Союзу Українських Кооператив інж. І. Семенчук, збираючи підсумки вистави. На закінчення проголошено осуд оціночної комісії, яка признала першу нагороду за найкращий кіоск кооперативі „Будучність“ у Тернополі, другу К. І. Р-ові, третю фабриці „Елеґант“, четверту фірмі „Кальор“. Після закриття вистави відбулося прощання виставців при спільній вечері. А на кінець кілька слів признання: ціла заслуга за влаштування вистави належиться інж. В. Дутці, який був її ініціятором і душею. Реалізував його замисл молодий інж. Марко Бачинський, що повний місяць віддався цій справі.

Новий польський уряд.

ВАРШАВА, 15. 5. ПАТ. Президент підписав в год. 12-ій вполудне такий номінаційний декрет: премієром — проф. д-р Леон Козловський, Бронислав Перацький — міністром внутрішніх справ, Йосиф Бек — міністром закордонних справ, марш. Йосиф Пілсудський — міністром військових справ, проф. Владислав Завадський — міністром скарбу, Вацлав Єнджеєвич — міністром освіти, Чеслав Міхаловський — міністром справедливости, д-р Бронислав Наконечніков-Клюковський — міністром рільництва і рільних реформ, Генрих Фльоріян Райхман — міністром промислу і торговлі, інж. М. Буткевич — міністром комунікації, П. Пацьорковський — міністром суспільної опіки та інж. Е. Калінський — міністр почт і телеграфів.

По широкому світі.

— Торговельним представником СССР у Варшаві призначений Тамарін по відході Абеля.

— Ком. Літвінов виїде в найближчих днях до Женеви на розброєневу конференцію.

— Болгарський премієр Мушанов зголосив димісію цілого кабінету.

— Німецький уряд підготовляє закон про злуку всіх евангелицьких церков.

— У Німеччині почали будувати канал ім. А. Гітлера, який лучитиме Горішній Шлеськ з рікою Одрою.

— До Варшави прилетить літаком друга прогулька німецьких журналістів.

— В Австрії розвязався клюб послів християнсько-суспільної партії і започаткував ліквідацію партії.

— При доповнюючих виборах у Вестгем на передмістю Льондону мандат консерватистів здобули лейбуристи.

— До секретаріяту Ліґи Націй напливають петиції з басейну Саари. Німецький фронт полемізує зі звітами комісаря Кнокса, який побоюється щоби фронтовики не змінили устрою басейну Саари.

— На думку петентів звіт Кнокса має на меті утворити міждержавну політичну поліцію в басейні Саари.

Московська еміґрація на Далекому Сході.

(УП) На Далекому Сході, себто в Манджуко і Китаю, живе дуже багато московських еміґрантів. Ріжниця між москалями на Далекому Сході і в Европі та, що в Европі вони розсварились між собою, а на Далекому Сході працюють для поставленої собі цілі. Там також трошки менше ріжних бувших політиків, зате більше ділового військового елементу. Цим лише треба собі пояснити більше сконсолідовану працю на Далекому Сході.

Так у місті Ш а н х а ю живе коло 20 тисяч москалів. Живуть краще, як дома, переважно у французькій концесії. Піддержують приятельство, започатковане ще в старих часах за війни. Політична активність почалася ще в 1927 році, коли московський ґенерал Глібов зорґанізував був там військовий відділ у часах китайської революції. Той відділ приділили тепер як полк під командою полк. Іванова до інтернаціонального корпусу в Шанхаю. В порозумінні з французами старались вони зліквідувати й Українську Громаду, що там оснувалась. Та проте вона дальше іствує, що правда, в концесії інтернаціональній, а не французькій.

Другим таким еміґраційним центром є місто Х а р б і н. Там нараховують москалів аж 150 тисяч, хоч ця цифра видається нам трохи перебільшеною. Скільки там українців, того не кажуть, бо це невигідно тепер. І там мають вони свою військову частину під командою ґенерала Вербицького. Настрій протибільшовицький. Повним темпом ідуть підготування до війни. Разом з тим робляться старання у японців, щоб не допустити до відокремлення якоїнебудь частинки московської території. В цій справі співпрацюють з ними й деякі так звані „наші“ гетьманці. Головні старання йдуть у тому напрямку, щоб якиминебудь чином ухопити у свої руки Зелений Клин, чи, як українці звуть, Зелену Україну, аби мати базу для протибільшовицьких операцій.

Успіх Марії Сокіл у Кракові.

Дістаємо з Кракова таку кореспонденцію з просьбою помістити її:

1. травня ц. р. відбувся у Кракові у концертовій салі В. Больоского концерт оперових арій і пісень Марії Сокіл, якої імя стає щораз більше відоме всім, — не лише землякам артистки — хто лиш цікавиться співом та музикою. Концерт став подією дня і мав величезний успіх. П-і Сокіл — це справді велика артистка. Передовсім сама природа вивінувала її у великі зовнішні богацтва. Щодо голосу, то він чарує широкою, переливною скалею, прецизною рівністю, до якої артистка дійшла через працю і техніку, зрошені повнозвучною теплою краскою. Цілий реєстр тонів виходить повно і дзвінко, опертий на правильному віддиху та опанованій емісії голосу. Доходить до того велика музикальність та зрозуміння вази бездоганної дикції.

Співала п-і Сокіл у 5-ти мовах (по українськи, італійськи, польськи, німецьки й російськи). У програмі концерту почули ми композиції Каталянія, Верліа, Шопена, Штравса, Пучінія, Василенка, Косенка, Лисенка, Лятошинського, Ружицького і Чайковського, а після концерту дуже численно зібрана публика примусила артистку відспівати ще низку пісень на наддаток. Ліризмом та силою голосу, мистецтвом школи і красою появи артистка полонила краківську публику.

Дискретний і вмілий фортепяновий супровід спочивав у досвідчених руках Антона Рудницького.

Не дивниця, що після такого успіху пара артистів дістала пропозицію на низку дальших виступів.

Краків, 5. травня 1934.

Стефан Романовський,
режисер опери у Кракові, керманич оперової студії в Муз. Інституті у Кракові.

•

Вся польська краківська преса помістила з виступу п-і М. Сокіл найбільш захоплені рецензії. „ІКЦ“ схарактеризував її виступ як винагороду краківських слухачів за недостачі в цьогорічнім концертовім сезоні та як „образ артистичного явища, що стоїть у блеску повної краси і цінної вартости“. Так само захоплена оцінка у „Часі“.

Нещасливий німецький лет у стратосферу.

З Москви прийшли вістки що німецький стратосферний бальон „Барч фон Зіґфельд“, який вистартував у неділю, в год. 8. рано з летовища в Саксонії, найшли в понеділок на більшовицькій території в місцевості Сепеш біля лотиського кордону.

Бальон „Барч фон Зіґфельд“ був найбільший німецький бальон. Містоти мав 9.500 м³. Вистартував ним пільот інж. Шренк і метеорольоґ Масух. Та в ґондолі найшли лише тіло пільота. Тіло його на домагання німецького посольства в Москві мають секціонувати й тоді щойно можна буде виясніти тайну смерти пільота. Випадок тимбільше загадочний, що досі нема ніяких віcток про долю метеорольоґа.

Здогадуються, що бальон упав тому, що виходив із нього газ. Навіґаційні причандали та німецький прапор із свастикою найшли в середині ґондолі. Лет у стратосферу відбувся при піддержці німецького м-ства летунства.

Сокільські руханкові курси.

В мин. тижні відбулися заходом орґанізаційної секції С.-Б дальші поїздки для вивчення здвигових вправ. Поїздки відбулися і в села львівського повіту і в більші орґанізаційні осередки.

У львівський повіт були поїздки в такі місцевости:

13. 5. Р у д н о. — Вправляло 18 побратимів і 12 посестер. Інструктори побр. Тріль М. і пос. Михалевич Ст.

13. 5. П у с т о м и т и. — Вправляло 15 членів (вищі). Інструктори побр. Р. Копач і пос. Хоркава І.

12. і 13. 5. Т о л щ і в. — Вправляло 9 побр. і 9 пос. Інструктори побр. Благітка Е. і пос. Пасічник З.

12. і 13. 5. З е л і в. — Вправляло 7 побр. і 10 пос. Інструктори побр. Корейба Ю. і пос. Палажій О.

12. і 13. 5. М і с т к и. — Вправляло 19 побр і 9 пос. Інструктори побр. Вальчик О. і пос. Оглій І.

12. і 13. 5. М а в к о в и ч і. — Вправляло 13 побр. і 6 пос. Інструктори: Савяк В. і пос. Лутчин Ст.

Про поїздки у більші осередки подамо окремо.

Прес. Реф. С.-Б.

НОВИНКИ

— **Українська поезія у львівському радіо.** У четвер 17. ц. м. від год. 18.52 до 19.15 почують радіоабоненти деяких сучасних українських поетів у польському перекладі. Вибір і самі переклади зробили два молоді львівські поети Олександер Бавмґартнер і Здзіслав Кунстман.

Реклямуйте своє виборче право! Чи Ви вже перевірили, чи Ви є записані у списках виборців?

— **В справі закупу ґрису філіями „Сільського Господаря".** „Сільський Господар" повідомляє, що його члени можуть набувати через філії „Сільського Господаря" ґрис для годівлі коров з Шефівства Інтендантури О. К. VI. зі складниць інтендантського матеріялу у Львові, Станиславові, Золочеві і Стрию в міру того, як в тих складницях буде запас ґрису. В цих справах слід звертатися до філій „Сільського Господаря", які на місцях пороблять відповідні заходи прямо у складницях інтендантського матеріялу та дадуть членам потрібні пояснення.

— **Рясний, весняний дощ** упав у вівторок 15. травня ц. р. пополудні у Львові та в околиці і скропив трішки висушену землю. Привяле листя дерев і рослин в одну мить позбулось верстви сивого пилу. Мешканці Львова з радістю вилягли на вулиці, щоби вдихнути повною грудю свіжого весняного воздуху, бо вже від пять тижнів не бачили ні краплини дощу. Та вже найбільше благословлять цей животворний дощик наші селяни, яким страшна довга посуха понищила засіви.

— **Великий політичний процес у Перемишлі.** Перед судом присяжних у Перемишлі розпочався 15. ц. м. процес 23 українських студентів і інших молодих людей під замітом належання до ОУН і саботажних актів. Точний звіт з розправи подамо в чергових числах „Діла".

— **Аптичні концесії.** На основі обовязуючих приписів одна аптика в Польщі має припадати на 15 тисяч мешканців. Тому на будуче, після заповнення теперішнього контингенту, будуть видавати в часі кожних двох років по три аптичні концесії, бо таке число відповідає приростові мешканців.

— **Проект кавалерського податку.** Головна рада польського евгенічного товариства розглядала проект евгенічного закона. Проект передбачує м. і. створення евгенічного фонду на допомогу одиниць, додатних зі становища евгеніки. Закон проектує створити цей фонд оподатковуючи кавалерів. Крім того висуває низку постанов, що обмежують розродність від'ємних одиниць (ізоляція, стерилізація і т. п.)

— **Води для звірят!** Під таким наголовком видала львівська Ліґа охорони звірят відозву, закликаючи людей до особлившої опіки над звірятами в часі літної опеки. Відозва звертає увагу, що особливо ланцюхові пси, позбавлені руху і свободи, мліють зі спраги, а це не тільки їх ослаблює, але й може стягнути на них скаженину. Пошесть скаженини, яка шириться літом по селах серед псів, вибухає тільки тому, що люди не дають ланцюховим псам води до пиття. Так само іншим домовим звірятам треба все давати чисту посуду зі свіжою водою, яка є необхідна для їх здоровля. Уважати треба теж на коні, яких вживаємо при будовах, перевантажуючи їх часто товарами, що переходять їх сили. Вкінці відозва звертає увагу інтересованих людей на обовязуючий закон про охорону звірят, який передбачує високі грошеві кари на тих, що його нарушують.

— **Лікарства на кошт держави** видаватимуть всі аптики, на основі урядових рецепт і підпису ординуючого лікаря суспільної „обезпеки".

Із судової салі.

За приналежність до ОУН.

ЗІЗНАННЯ СВІДКІВ.

Другого дня розправи проти Микити Бучка і товаришів, у вівторок 15. травня ц. р., зізнавали дальші свідки.

Св. **Клим Царик**, громадський секретар із Поздимира, зізнавав цілий час по польськи, хоча предсідник почав питати його по українськи. Свідок широко оповідає про шкідливість аґітації ОУН на селі. Каже, що члени ОУН на передодні „свята моря" повиймали серця з дзвонів, щоби дзвонами не можна було дзвонити. Опісля вивісили на церкві жовто-блакитний прапор з погрозою на карточці: „Хто цей прапор здійме — того убє ОУН". І тому прапор з церкви зняв щойно коминяр зі Сокаля за оплатою 20 зол. Вкінці заявляє, що за те все несуть відповідальність підсудні.

Черговий св. **Степан Підлужний**, селянин, теж зізнає по польськи і підтверджує акт обвинувачення. Опісля зізнавали ще командант поліції зі Сокаля Козловський та постерункові Лісовський, Чернушка і Кузьмінський згідно з актом обвинувачення.

На внесок прокуратора і оборонців трибунал допустив частинно нових свідків і тому перервав розправу до слідуючої каденції, себто до червня.

— **Хто виграв на льотерії?** В нинішнім тягненні Державної Клясової Льотерії впали виграні на такі числа: 50.000 зол. на ч. 24882. 15.000 зол. на ч. 3865, 138923, 144640. 10.000 зол. на ч. 47839, 47357. 10.000 зол. на ч. 77240. 5.000 зол. на ч. 11344, 57203, 92065, 100392, 137143, 160822. 5.000 зол. на ч. 14170, 39939, 48515, 52114, 89127, 91936, 100249, 105392, 160377. 2.000 зол. на ч. 4000. 4514, 7806, 8394, 23999, 53772, 54733, 61681, 65505, 73659, 87256, 94789, 106488, 107485, 111946, 113708, 116813, 121883, 139237, 148015, 144822, 157969, 159529, 160966. 2.000 зол. на ч. 2505, 3574, 22249, 31682, 45523, 66110, 50597, 81558, 105833, 107091, 116076, 129134. 1.000 зол. на ч. 13800, 15684, 26927, 27193 29750, 36849, 42672, 50631, 51619, 53628, 54523, 62262, 72364, 81861, 86683, 94014, 96917, 100950, 104965, 107710, 110229, 113391, 137298, 145319, 150871, 151187, 155180, 158704. 1.000 зол. на ч. 1.000 зол. на ч. 9408, 18218, 17556, 20788, 22678, 22585, 21336, 27086, 32372, 37059, 41754, 48980, 54806, 55751, 63887, 66102, 67338, 69125, 72983, 73901, 85560, 89082, 97464, 100387, 111960, 115620, 119405, 118340, 122770, 127270, 128159, 130674, 133807, 144084, 144911, 145531, 158264, 160074, 165958.

— **Вияснення сумної справи.** Відносно до нотатки в ч. 123 „Діла" про „Самогубство матуриста" вважаю своїм громадським обовязком спростувати зміст тої вістки, яка кривдить память многонадійного юнака та його чесну під кожним оглядом родину. З тої вістки виходить, що „він був вмішаний у якусь крадіж ровера, а саме, що купив краденей ровер і був потягнений до відповідальности". Отож ця новинка пятнує того бідного хлопця як злодійського спільника, плюгавить його память і вкриває бідну родину ганьбою. Це не відповідає правді, бо справа представляється інакше і датується ще з осені мин. року. Один з учеників української гімназії, що мешкав у матері покійного Володимира Вонсуля, приніс додому револьвер. Покійник відобрав йому його, та заки оглянувся, вже прийшла поліційна ревізія, забрала револьвер і приарештувала його як співвинного. Справа опинилася в суді і суд уневиннив Волод. Вонсуля. Всіх винуватців з тої крадіжи повиганяли з ґімназії, а Володко лишився і ходив далі до школи. Тимчасом справа пішла до куратора і Володкові дісталась лиха нота з поведення. Питаюся яким правом? Суд його уневиннив, а хтож є покликаний до вирішення про вину одиниці як не суд? Чи має право яка інша влада робити ремедуру судового уневинняючого вирішення in pejus? Таким чином можна знищити всю шкільну молодь. Досить внести на молодого чоловіка донесення і поліційні доходження, і неоглядаючися на те, що скаже суд, скрутити йому вязи і зломити його на віки. На нещасну родину Вонсулів з причини того самогубства летять з усіх боків інвективи, сплетні, напасти, до того ще часописні клевети. Справді треба сумніватися в критику християнської етики тих напасників. — Коломия 14. V. 1934. **Д-р Андрій Чайковський.**

До цього вияснення додамо, що нотатку про самогубство пок. В. Вонсуля подали ми за польською пресою, не маючи змоги перевірити правдивість її детайлів. — **Ред.**

— **Реєстрацію всіх позашкільних організацій,** до яких належить шкільна молодь, переводить шкільна влада з доручення львівської кураторії. Агенція „Всхуд" пише, що реєстрація має зясувати шкільній владі заінтересування молоді. На основі таких інформацій шкільна влада зможе кермувати молодю, щоби вона не зійшла на манівці.

— **За вбивство свого товариша** Ф. Бачуна станув перед трибуналом 15. травня ц. р. у Львові Ф. Пелех, 18-літний торговельний практикант з Вязової пов. Жовква. До бійки дійшло тому, що покійний Бачун зачіпив дівчину, з якою йшов підсудний та ще побив його по лиці. Ф. Пелех зі сльозами в очах зізнавав, що не мав наміру вбити Бачуна. Хотів його тільки покарати за чинну зневагу.

— **Польський театр у Тернополі.** Перед кількома днями на сходинах у президента Тернополя Відацького вибрано діловий комітет з метою утворити постійний польський театр у Тернополі. Ще в травні задумує комітет скликати польське гром. на велике віче в тій справі.

— **Львівська хроніка.** В городі Костюшка нотований злодій Ст. Костів украв Людв. Маґдів ручну торбинку з готівкою 20 зол. Грабіжника арештовано. — Подібну штуку втяли два інші торбинкарі Влад. Солома і Ян Зельони, що вирвали в парку Кілінського торбинку учительці Олені Ґалецькій і втікли. Ограблена пізнала обох злодіїв в альбомі на поліції, наслідком чого обох швидко відшукано й арештовано. — Маґістрат розпочав перебудову горішної частини Янівської вулиці коштом 330.000 зол. — Амалії Апфельбавмовій на пл. Теодора злодій вирвав торбинку з документами та 4 зол. Злодія аршетували. Це Станислав Стадник. — При вул. Якова Германа ч. 16 згоріла стайня Марії Березівської. Школи є на 200 зол.

— **Краєва хроніка.** В Дрогобичі застрайкувало 70 пекарських робітників, що домагаються підвишки платень на 25 проц. — В Сяні коло Перемишля утопився 14-літній ученик Людвик Лев, син залізничника.

— **Польща експортує обуву до Америки.** В тих днях завершила транзакцію продажі до Америки тутешня Польська Спілка Обуви Батя в Хелмку. Як пробну висилку навантажено вже в Ґдині 20.000 пар обуви. Експорт за кордон збільшиться імовірно вже в найближчому часі, коли вибудують у Хелмку нові фабричні галі, бо хоча Хелмок працює все повною парою, не може ще випродукувати потрібної скількости для краю і Данціґу.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Теодор Гоза. Дня 13. травня п. р. упокоївся бл. п. емер. проф. Гоза Теодор, б. сотник У. Г. А., довголітній і вельмизаслужений голова Кружка „Рідної Школи" в Перемишлі і член багатьох українських товариств. Похорони відбулися у вівторок 15. травня в год. 3.30 попол. з дому жалоби при вул. Баштовій ч. 24. на місцевий цвинтар. В. Й. П.!

—o—

СПОРТ.

СПОРТОВИЙ РУХ У СТАНИСЛАВОВІ.

СТАНИСЛАВІВ. **Пролом — Раз Два три 0:2 (0:0).** Ворота дістав пролом на 7 хв. перед кінцем змагань. Перші мистецькі змагання програв Пролом зовсім несправедливо, маючи весь час легку перевагу. Програну завинила анемічна трійка нападу, яка прекрасно „ілле" під ворота противника, зате тут не використовує просто ідеальних позицій. Відбивається тут „маломістечковий" спосіб переводження тренінгів: грачі підчас тренінгу без кінця й міри „валять" до брами, то й не диво, що на змаганнях не вспіві трапити до воріт, коли противник не позволяє вигідно уставити мяча. В Проломі добре грала тільки оборона й воротар.

Пролом II — Раз два Три II 2:4 (2:0). Мист. Ц-кл. Пролом не видержав темпа через велику горяч і позволив стріляти собі в другій половині аж 4 брами, в яких 3 воротар повинен був злоаити.

Адміра — 49 п. п. 1:2 (0:1). Мист. Б-кл.

Гакоаг — Бистриця 1:0 (1:0). Мист. Б-кл.

Бельведер — Єдність 0:1 (0:0). Мист. Ц-кл.

ЗМАГАННЯ У. С. С.

Сокіл III. Бельведер — Сокіл Богородчани 5:1 (3:1) (мист.). Богородчани здобули почесну браму з карного. Суддя п. Сніжий.

У. С. К. — Чайка Отиния 6:1 (4:0) (мист.). Чайка здобула ворота з карного. Суддя п. С. Панзшій.

Б. Л.

З УСПІХІВ С. К. „РУСЬ".

Ужгородська „Русь" може повеличатися новим успіхом: високою перемогою на румунському терені. А саме з приводу нац. румунського свята дістала Русь запрошення розіграти змагання в м. Сату Маре з дружиною „Олімпія Сату Маре". „Русь" запрошення прийняла, виїхала до Сату Маре і перемогла „Олімпію Сату Маре" 5:1. Перемогу „Руси" приняла численно зібрана публика оваційно.

ЗАКОРДОННИЙ СПОРТ.

БУДАПЕШТ. Мадярщина — Англія 2:1 (0:0). Ці сенсаційні змагання принесли заслужену перемогу мадярам, які мали більше з гри і були технічно ліпшою дружиною. Ворота для мадярів добули Авер і Кемени. Англійці добули одинокі ворота із замішання під воротами. Видців 40.000.

ВІДЕНЬ. Остання рунда за мистецтво I. ліги принесла такі вислідн: Рапід — Адміра 3:0!!; Рапід зреванжувався за катастрофальну програну з Адмірою в минулий четвер за чашу Відня 0:8. Австрія — Спортклюб 5:0, Вієнна — Вакер 4:2; Ф. Ц. Він — Ф. А. Ц. 3:2; Донав — Лібертас 2:2; В. А. Ц. — Гакоаг 2:0. — Кінцева табеля представляється так: 1) Адміра 33 пункти, 2) Рапід 30, 3) Австрія 28, 4) Вієнна 27, 5) В. А. Ц. 22, 6) Ф. Ц. Він 21, 7) Ф. А. Ц. 19, 8) Спортклюб 18, 9) Вакер 18, 10) Гакоаг 17, 11) Лібертас 16, 12) Донав 15. Як бачимо, мистецтво добула четвертий раз Адміра (в роках 1927, 1928, 1932 і 1934). Крім мистецтва добула Адміра й чашу Відня втрете (в роках 1928, 1932 і 1934). До другої ліги спадає Донав, а до першої входить мистець II. ліги Фаворітнер А. Ц. (передше Герта). До розгривок за чашу середущої Европи стануть три перші у табелі, а саме: Адміра, Рапід та Австрія. Як четвертий представник буде переможець кваліфікаційного турніру, до якого стають 4, 5, 6 і 7 в табелі, отже турнір розіграють Вієнна, В. А. Ц., Він і Ф. А. Ц.

—o—

Нові книжки й журнали.

ПЛАСТУН, часопис пластової молоді, виходить у Севлюші. Рік XII, ч. 3. з 1. травня 1934.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІРЖА.

ГРОШІ.

Доляр у Львові в приватних оборотах 5·26 і пів зол.

Золото: Доляри 8·92—8·95, Франки фр. 34·80—35·30, Дукати 83·00—83·50, Корони 36·90—37·40, Рублі 46·00—46·50.

Срібло: Корони 0·28, Фльорени 0·75, Рублі 1·25.

У Варшаві були такі курси: Льондон 27·04, Париж 39·94 і пів, Берлін 209·30, Цюріх 171·85, Амстердам 358·85, Прага 22·04, Мілано 45·04, Відень 98·00—1·00, Букарешт 37·50—40·00, Брюсель 123·67, Ню-йорк кабель 5·28 і три четверті, Нюйорк чеки 5·28 і три восьмі.

ЗБІЖЕ.

Ціни	Підволочиська парітас від — до	Львів парітас від — до
Пшениця двірсь.	16·75—17·00	18·25—18·50
Пшениця збірна	15·50—15·75	17·00—17·25
Жито одноціле	12·25—12·50	13·75—14·00
Жито збірне	11·75—12·00	13·25—13·50
Ячмінь двірський	12·75—13·25	
Ячмінь на мливо	10·75—11·00	12·00—12·25
Ячмінь пастівний	10·25—10·50	
Овес двір. незам.	12·50—12·75	14·50—14·75
Овес двірський	11·25—11·75	13·25—13·75
Овес збірний	10·50—11.00	12·50—13·00
Гречка на мливо	16·00—17·00	
Крупи гречані	33·00—34·00	
Мак синій	40·00—45·00	
Мак сивий	35·00—40·00	
Мука пшенична люксус. до 40%	31·50—32·00	35·00—35·50
Мука пшен. 50%	28·50—29·50	32·50—33·00
Мука пшен. 55%	28·00—29·00	32·00—32·50
Мука пшен. 60%	27·75—28·25	31·00—31·50
Мука пшен. 65%		30·00—30·50
Мука пш. разова до 96%	18·00—18·50	22·50—23·00
М. пш. по пер. 40% д. 10%	24·50—25·50	28·00—28·50
М. пш. по пер 40% д. 20%	23·50—24·50	26·00—26·50
М. пш по пер. 50% д. 10%	21·50—22·00	24·50—25·00
М. пш. по пер. 55% д. 5%		22·00—23·00
М. п. посл. понад 65—70%	13·50—14·00	15·00—15·50
М. пш паст. д 70%		12·00—12·50
Мука житня I. кат. 55%	19·50—20·50	23·50—24·00
Мука житня I. кат. до 65%		21·50—22·00
Мука житня II. к. ситк. до 70%	11·00—11·50	13·50—14·00
Мука житня разова до 95%		17·00—17·50
Висівки ячмінні		8·50—9·00
Крупи ячм. грубі		22·00—23·00

Інші курси незмінені.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 15. травня п. р. в наслідок хиткої тенденції не ставить твердих цін на масло. Кооперативам платив за:

1 л. молока	—18 „
1 л. сметани	—70 „
1 к. яєць	2·20 „

Тенденція на масло знижкова, на молоко, сметану і яйця вдержана.

Маслосоюз повідомляє що 15. V. п. р. платив своїм доставцям **за 1 кг.** живої ваги птиці, льоко подвіря птахомасарні „М. С." у Львові (вул. Б. Гловацького 23):

Курята за 1 кг.	1·80
Кури „ I клиса	0·95
„ „ II „	0·55

Тенденція знижкова. На когути, індики, індички, качки і гуси попиту нема.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.